

Briselē, 2025. gada 3. martā
(OR. en)

6693/25

Starpiestāžu lieta:
2025/0034(NLE)

RECH 76
COMPET 109

PRIEKŠLIKUMS

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2025. gada 28. februāris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2025) 62 final
Temats:	Priekšlikums PADOMES IETEIKUMS par Eiropas Pētniecības telpas (EPT) politikas programmu 2025.– 2027. gadam

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 62 final.

Pielikumā: COM(2025) 62 final

Briselē, 28.2.2025.
COM(2025) 62 final

2025/0034 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par Eiropas Pētniecības telpas (EPT) politikas programmu 2025.–2027. gadam

(Dokuments attiecas uz EEZ)

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Eiropas Pētniecības telpas (EPT) mērķis ir izveidot telpu, kurā “var notikt brīva zinātnieku, eksakto zināšanu un tehnoloģiju apmaiņa” (LESD 179. pants). EPT tika atjaunota 2020. gadā, tai skaitā pieņemot Eiropas Pētniecības un inovācijas paktu¹, kurā noteiktas šādas dalībvalstu kopīgās prioritārās rīcības jomas:

- (1) padziļināt patiesi funkcionējošu zināšanu iekšējo tirgu;
- (2) kopīgi ķerties pie zaļās pārkārtošanās un digitālās pārveides un citām problēmām, kas ietekmē sabiedrību, un palielināt sabiedrības līdzdalību EPT;
- (3) paplašināt piekļuvi pētniecības un inovācijas izcilībai visā Savienībā un uzlabot inovācijas ekosistēmu savstarpējos savienojumus visā Savienībā;
- (4) veicināt saskaņotas investīcijas un reformas pētniecībā un inovācijā.

Izveidojot jaunas pārvaldības struktūras un pieņemot pirmo EPT politikas programmu 2022.–2024. gadam ar konkrētām darbībām, ES deva jaunu impulsu EPT, saskaņojot pētniecības un inovācijas stratēģijas un rīcībpolitiku. Sadarbībā ar dalībvalstīm ir panākts ievērojams progress, it sevišķi attiecībā uz to pētniecības un inovācijas sistēmu sadrumstalotības novēršanu. Iniciatīvas ir vērstas uz pētnieku karjeru, pētniecības infrastruktūrām, atvērto zinātni, uzticības veidošanu zinātnē, iesaistot iedzīvotājus, un resursu mobilizēšanu tematiskajai sadarbībai pētniecības un inovācijas jomā. Kopīgais prioritāšu noteikšanas process, ko sadarbīgi izveidoja dalībvalstis, ieinteresētās personas un Komisija, ir veicinājis atbildības sajūtu un lielāku apņemšanos īstenot EPT, jo īpaši izmantojot pirmo EPT politikas programmu.

Tāpat kā pirmajā EPT politikas programmā 2022.–2024. gadam, arī otrajā EPT politikas programmā 2025.–2027. gadam ir izklāstītas konkrētas EPT darbības, kas kalpo par stratēģisko satvaru ar mērķi veicināt kopdarbību starp ES valstīm, uzlabot pētniecības un inovācijas sistēmu lietderību un kolektīvi risināt sabiedrības problēmas. Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta, īstenojot pirmo programmu, otrajā ir panākts līdzsvars starp rīcības padziļināšanu attiecībā uz pašreizējām prioritātēm, izmantojot **struktūrpolitiku**, un EPT redzējuma paplašināšanu, izmantojot **jaunas EPT darbības**. Struktūrpolitika ir EPT ilgtermiņa rīcībpolitika, piemēram, atvērtā zinātne, pētniecības infrastruktūras un karjera pētniecībā, kas neaprobežojas tikai ar atsevišķām politikas programmām un ir iestrādāta valstu un Eiropas rīcībpolitikā. EPT darbības ir kodolīgas, rīcībpolitikas virzītas un orientētas uz mērķiem, lai nodrošinātu būtisku pievienoto vērtību ES, dalībvalstīm un ieinteresētajām personām. Darbības tādās jomās kā mākslīgais intelekts zinātnē, pētniecības drošība, zinātne rīcībpolitikai, taisnīgums zinātnē tika identificētas kā tādas, kurās ir nepilnības un kurās ir nepieciešama sadarbība. Kopumā tas nodrošina, ka nākamajai EPT politikas programmai 2025.–2027. gadam ir skaidrāka uz politiku balstīta ievirze un skaidrāka

¹ PADOMES IETEIKUMS (ES) 2021/2122.

struktūra, kas vajadzīga, lai valstu pārvaldes iestādēm un ieinteresētajām personām atvieglotu īstenošanu.

EPT politikas programma ir nesaistošs instruments, kas izstrādāts, lai virzītu valstu un ES līmeņa politiku saskaņā ar EPT mērķiem, kas izklāstīti LESD 179. pantā. Tā koordinē dalībvalstu prioritātes darbā attiecībā uz EPT attīstību, pamatojoties uz kopīgu rīcību. Tādējādi tā veicina brīvprātīgu sadarbību un koordināciju starp dalībvalstīm un ES. Īstenošana ir brīvprātīga, tāpēc nepastāv juridiski izpildes nodrošināšanas mehānismi. EPT politikas programmas īstenošanā tiek ievērota mainīgās ģeometrijas loģika. EPT forums, kas apvieno Eiropas Komisiju, dalībvalstis, pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” asociētās valstis un ES līmeņa ieinteresētās personas, ir pārvaldības struktūra, kas kopīgi koordinē EPT darbību īstenošanu.

Lai gan tādas nelegislatīvas iniciatīvas kā EPT politikas programma 2022.–2024. gadam, kas ietver brīvprātīgi uzņemtas saistības EPT darbību veidā, ir devušas ievērojamu progresu, tās joprojām nav pietiekamas, lai novērstu strukturālos šķēršļus. Komisijas 2024. gada 22. oktobra paziņojumā par EPT īstenošanu² tika uzsvērtas pastāvīgas problēmas, piemēram, pētniecības, attīstības un inovācijas (PAI) snieguma atšķirības dalībvalstīs, nepietiekams privāto un publisko investīciju līmenis pētniecībā, attīstībā un inovācijā zem mērķrādītāja – 3 % no IKP, sadrumstalots tiesiskais regulējums, ierobežots atbalsts tehnoloģiju pārnesei un pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūru sadrumstalotība. Visbeidzot, paziņojumā uzsvērts, ka ir vajadzīga spēcīgāka pārvaldība.

Lai risinātu sistēmiskās problēmas, EPT politikas programmu papildinās turpmākas likumdošanas iniciatīvas un varētu ieviest likumdošanas pasākumus, kas būtu plašāki par brīvprātīgo rīcību saskaņā ar nesaistošo EPT politikas programmu. Šādas iniciatīvas (piemēram, EPT akts) būs iespēja risināt problēmas, gan saskaņojot, gan vienoti piemērojot noteikumus un īstenojot ES rīcībpolitiku, lai radītu vienlīdzīgus konkurences apstākļus visās dalībvalstīs. To varētu piemērot jomās, kas novērtētas kā tādas, kurām būtu vajadzīgi saistoši noteikumi vai struktūras, kas paredzētas, lai sasniegtu EPT mērķus, papildus brīvprātīgiem koordinācijas un sadarbības pasākumiem. Tas varētu būtiski samazināt pētniecības un inovācijas rīcībpolitikas un sistēmu sadrumstalotību ES.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

• Juridiskais pamats

Šīs iniciatīvas juridiskais pamats ir LESD 292. pants. Saskaņā ar LESD 292. pantu Padome var pieņemt ieteikumus un rīkojas pēc Komisijas priekšlikuma visos gadījumos, kad Līgumos ir noteikts, ka tai ir jāpieņem tiesību akti pēc Komisijas priekšlikuma. Saskaņā ar LESD 179. panta 1. punktu ES īsteno mērķus nostiprināt savus zinātniskos un tehnoloģiskos pamatus, veidojot EPT, kur var notikt brīva zinātnieku, zinību un tehnoloģiju aprīte, un veicināt savu konkurētspēju, arī rūpniecības konkurētspēju, kā arī veicināt visu zinātnisko izpēti, kas atzīta par nepieciešamu. Saskaņā ar LESD 181. pantu Eiropas Savienībai un dalībvalstīm ir jākoordinē

² COM(2024) 490.

savas darbības pētniecības un tehnoloģijas attīstības jomā, lai nodrošinātu to, ka valstu rīcībpolitika un ES rīcībpolitika ir savstarpēji saskanīgas.

Komisija, cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm, nāk klajā ar lietišķiem ierosinājumiem, kā veicināt šo koordināciju, jo īpaši iniciatīvām, kuru mērķis ir pamatnostādņu un rādītāju izstrāde, paraugprakses apmaiņas organizēšana un nepieciešamā darba sagatavošana periodiskai apsekošanai un izvērtēšanai. Par to pilnībā informē Eiropas Parlamentu. 182. panta 5. punktā paredzēta iespēja, ka papildus daudzgadu pamatprogrammā plānotajām darbībām Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju pieņem pasākumus, kas vajadzīgi EPT īstenošanai.

Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)

EPT mērķis ir izveidot telpu, kurā “var notikt brīva zinātnieku, eksakto zināšanu un tehnoloģiju apmaiņa” (LESD 179. panta 1. punkts). Tā kā tā ir daudzlīmeņu pārvaldības iniciatīva un paredz visas valdības iesaisti (nodrošinot rīcībpolitikas saskaņotību dažādos pārvaldības līmeņos un dažādās rīcībpolitikas jomās), tā atbilst subsidiaritātes principam. Tajā ir ievērota dalībvalstu kompetence šajā jomā, un tās mērķis ir nodrošināt, lai pētniecības un inovācijas rīcībpolitika ir saskaņota visos pārvaldības līmeņos (vietējā, reģionālā, valsts un globālā līmenī). Ar to tiek ieviestas iniciatīvas, kas nodrošina lielāko daļu ES pievienotās vērtības Eiropas līmenī un kas ir saistītas ar valsts un reģionālās rīcībpolitikas risinājumiem un balstās uz tiem. Šī iniciatīva atbilst subsidiaritātes principam, jo saskaņā ar LESD 4. panta 3. punktu šis priekšlikums nav Eiropas Savienības ekskluzīvā kompetencē.

• Proporcionalitāte

Ierosinātās darbības ir proporcionālas izvirzītajiem mērķiem. Priekšlikums atbalsta jaunās EPT mērķu sasniegšanu. Tas papildina valstu darbības, lai izveidotu uz pētnieku vērstu, vērtībās balstītu, izcilu un ietekmē orientētu pētniecības telpu. Priekšlikumā tiek ņemta vērā dalībvalstu prakse un ievērota diferencēta pieeja, kas atspoguļo dalībvalstu atšķirīgo ekonomisko, finansiālo un sociālo situāciju, kā arī pētniecības sistēmu un attiecīgo iestāžu un organizāciju dažādību. Tajā tiek atzīts, ka ierosinātā ieteikuma īstenošana var atšķirties atšķirīgos valstu, reģionu vai pašvaldību apstākļos.

• Juridiskā instrumenta izvēle

Ņemot vērā pieredzi, kas gūta no pirmās EPT politikas programmas 2022.–2024. gadam, izvēloties Padomes ieteikumu, tiek uzsvērtā Komisijas apņemšanās stiprināt EPT sadarbīgo pārvaldību, Komisijas priekšlikumā Padomes ieteikumam ietverot rezultātus, kas gūti koprades darbā ar dalībvalstīm, pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” asociētajām valstīm un ES līmeņa ieinteresētajām personām. Mērķis ir vairogt dalībvalstu un ieinteresēto personu līdzatbildību un uz informāciju balstītu apņemšanos, kas būtu pamats turpmākai sadarbībai attiecībā uz saskaņotām darbībām un struktūrpolitiku kopīgai rīcībai. Ar to arī tiek turpināta elastīgā pieeja, kas izmantota, lai īstenotu EPT darbības, un EPT politikas programmas brīvprātīgais raksturs.

3. **EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI**

- **EKSPERTU ATZINUMU PIEPRASĪŠANA UN IZMANTOŠANA**

Eiropas Komisija savu priekšlikumu EPT politikas programmai 2025.–2027. gadam pamatoja ar pierādījumiem, kas gūti pirmajā EPT uzraudzības ciklā 2023. gadā. Cikls aptvēra pirmo 18 mēnešu pārskatu par EPT politikas programmas 2022.–2024. gadam īstenošanu ES līmenī (ES līmeņa ziņojums), EPT valstu ziņojumus par visām dalībvalstīm, kā arī 11 pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” asociētajām valstīm, pirmo EPT rezultātu pārskatu un pirmo EPT infopaneli. 18 mēnešu ES līmeņa ziņojumā tika sniegts novērtējums par progresu EPT kopīgās rīcības prioritārajās jomās, kā noteikts Eiropas Pētniecības un inovācijas paktā, un par EPT politikas programmas īstenošanu. EPT valstu ziņojumi sniedza šo analīzi valstu līmenī. EPT rezultātu pārskatā tika novērtēta EPT prioritāšu vispārējā konsolidācija un kopīgais progress 2023. gadā attiecībā uz ES kopumā, un infopanelī tika novērtēts valstu līmenī panāktais progress. Visi ziņojumi ir publiski pieejami EPT politikas platformā³.

- **Ietekmes novērtējums**

Ietekmes novērtējums nav veikts. Tā kā tas ir Komisijas priekšlikums Padomes ieteikumam, ietverot EPT darbības nākotnei, ietekmi nevar skaidri noteikt *ex ante*. Turklāt EPT politikas programma 2025.–2027. gadam ir sagatavota kopradē ar EPT foruma ekspertu grupu, kas apvieno dalībvalstis, pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” asociētās valstis un ieinteresētās personas. Sagatavošanas darbs tika apspriests Padomē (jo īpaši *ERAC*, kā arī pieņemot Padomes secinājumus par ES konkurētspējas stiprināšanu, EPT stiprināšanu un tās sadrumstalotības pārvarēšanu⁴), kas liecina, ka dalībvalstis un ieinteresētās personas sagaida šā dokumenta pieņemšanu.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Neattiecas.

- **Pamattiesības**

Neattiecas.

4. **IETEKME UZ BUDŽETU**

Neattiecas.

³ <https://european-research-area.ec.europa.eu/>.

⁴ 16179/24.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

EPT politikas programmas 2025.–2027. gadam īstenošana tiek uzraudzīta, izmantojot EPT uzraudzības mehānismu. EPT uzraudzības mehānisma pamatā ir prasības, kas noteiktas Padomes Ieteikumā par Eiropas Pētniecības un inovācijas paktu. Eiropas Komisija 2022. gada 10. jūnijā iesniedza Padomei “Nākotnes EPT uzraudzības mehānisma satvaru”, kurā sīki precizēti šā mehānisma komponenti.

Lai novērtētu saskaņā ar EPT politikas programmu saskaņoto darbību īstenošanu gan valstu, gan Eiropas līmenī un lai novērtētu ES un dalībvalstu sniegumu EPT mērķu sasniegšanā, EPT uzraudzības mehānisms ietver gan kvalitatīvus, gan kvantitatīvus ziņošanas rīkus.

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Neattiecas.

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par Eiropas Pētniecības telpas (EPT) politikas programmu 2025.–2027. gadam

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. panta pirmo un otro teikumu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Šodien ES saskaras ar daudzām un nepieredzētām problēmām. Globālā kārtība mainās, un mūsu sabiedrības labklājības un drošības pamatus satricina nestabils ģeopolitisks konteksts, pieaugošā ekonomiskā konkurence, nepieredzēti strauja un transformatīva tehnoloģiskā revolūcija, kā arī klimata pārmaiņas un to sekas. Ir steidzami jāstiprina Eiropas vadošā loma un stratēģiskā autonomija būtiskās tehnoloģiju jomās. Šajā kontekstā zinātnei, tehnoloģijai un inovācijai ir būtiska nozīme, lai mazinātu Eiropas neaizsargātību un pilnībā atraisītu tās potenciālu. Turklāt pētniecībai un inovācijai ir būtiska nozīme Eiropas Savienības ilgtspējīgas konkurētspējas uzlabošanā.
- (2) Eiropas Pētniecības telpas (EPT) izveide ir mūsu centienu pamatā, lai risinātu šīs problēmas. Mērķis izveidot EPT kā vienotu pētniecības, tehnoloģiju un inovācijas tirgu tika iecerēts 2000. gadā un nostiprināts Lisabonas līgumā kā konkrēts ES mērķis. Nesenā politiskā iecere izveidot “pētniecības un inovācijas savienību”, kuras rezultātā tiktu izstrādāta kopīga Eiropas pētniecības un inovācijas stratēģija un politika, un turpināt īstenot “piekto brīvību”, liecina par pastāvīgu nepieciešamību turpināt attīstīt telpu, kurā valstis sanāk kopā, lai koordinētu un uzlabotu savu valsts pētniecības un inovācijas rīcībpolitiku un ekosistēmas, un kurā var notikt zināšanu, pētnieku un tehnoloģiju brīva aprīte. Lielāka ES mēroga koordinācija, izmantojot EPT, var palīdzēt stimulēt investīcijas un reformas, kā arī tai var būt būtiska nozīme ilgtspējīgas konkurētspējas veicināšanā saskaņā ar Konkurētspējas kompasa mērķiem⁵.
- (3) EPT pēdējo 25 gadu laikā ir guvusi būtiskus panākumus galvenajās rīcībpolitikas jomās, tai skaitā pētniecības infrastruktūrās, atvērtajā zinātnē, starptautiskajā sadarbībā, dzimumu līdzsvarā pētniecībā un inovācijā, kopīgā plānošanā, karjerā pētniecībā un pētnieku mobilitātē. Veicinot šos sasniegumus, Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā

⁵ COM(2025) 30 final.

nosauktās darbības (*MSCA*) finansēja vairāk nekā 150 000 izcilu pētnieku, jo īpaši izmantojot izcilas doktorantūras programmas, pēcdoktorantūras stipendijas un pētniecības un inovācijas darbinieku apmaiņu, *EURAXESS* atbalstīja vairāk nekā 2 miljonus pētnieku karjeras attīstībā un mobilitātē visā Eiropā, un Eiropas atvērtās zinātnes mākonis (*EOSC*) nodrošinājis netraucētu piekļuvi kvalitatīviem datiem un digitālajiem pakalpojumiem, vienlaikus atbalstot pārrobežu sadarbību dažādās disciplīnās.

- (4) 2021. gadā dalībvalstis un Komisija beidza darbu pie jauna redzējuma un rīcībpolitikas satvara, kas izklāstīts Padomes secinājumos par EPT turpmāko pārvaldību⁶ un Pētniecības un inovācijas paktā⁷. Redzējumā izklāstītas kopīgās vērtības un principi, kas virzīs pētniecību un inovāciju, un noteiktas kopīgas rīcības prioritātes. Paktā dalībvalstis atkārtoti pauda apņemšanos kopīgi strādāt nolūkā panākt EPT mērķu sasniegšanu, lai veicinātu integrāciju un sadarbību un samazinātu zinātniskās pētniecības, tehnoloģiju un inovācijas sadrumstalotību visā Eiropā. Padomes 2024. gada secinājumos par ES konkurētspējas stiprināšanu, EPT stiprināšanu un tās sadrumstalotības pārvarēšanu dalībvalstis atkārtoti apstiprināja savu apņemšanos uzlabot koordināciju un saskaņot valstu pētniecības un inovācijas rīcībpolitiku, lai izveidotu integrētāku un efektīvāku pētniecības ekosistēmu⁸.
- (5) Ar pirmo EPT politikas programmu 2022.–2024. gadam tika izveidots stabils pamats EPT mērķu sasniegšanai. Ar to Pētniecības un inovācijas pakta prioritārās jomas tika pārvērstas konkrētu darbību kopumā. Komisija, dalībvalstis, pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” asociētās valstis un ES līmeņa ieinteresētās personas kopīgi īstenoja 17 darbības. EPT forumam un tā apakšgrupām kā daļai no jaunās pārvaldības ir unikāla loma EPT un tās darbību īstenošanas atbalstīšanā. Tie darbojas kā tilts starp ES līmeņa, valstu un reģionālajām struktūrām un veicina kopdarbību. Iekļaujoša un līdzdalīga pieeja nodrošina, ka tiek uzklauti visi viedokļi. Tas veicina inovatīvas stratēģijas un kopīgu atbildību par rīcībpolitikām, lai stiprinātu Eiropas pētniecības un inovācijas ekosistēmu. Eiropas Pētniecības telpas un inovācijas jautājumu komiteja (*ERAC*) kā augsta līmeņa stratēģiska rīcībpolitikas padomdevēja struktūra sniedz agrīnus padomus Padomei un Komisijai.
- (6) 2024. gada paziņojumā “Eiropas Pētniecības telpas īstenošana”⁹ Komisija uzsvēra EPT politikas programmas 2022.–2024. gadam sasniegumus un jauno pārvaldību. Galvenie sasniegumi, risinot virkni pētniecības un inovācijas vajadzību visā Eiropā saskaņā ar pirmo EPT politikas programmu 2022.–2024. gadam, ir šādi: 1) izveidota Pētniecības novērtēšanas veicināšanas koalīcija (*CoARA*), 2) publicēts “Nulles tolerances rīcības kodekss ar dzimumu saistītas vardarbības apkarošanai ES pētniecības un inovācijas sistēmā”, 3) stimulēta enerģētikas zaļā pārveide, īstenojot EPT pilotprojekta par zaļo ūdeņradi stratēģisko pētniecības un inovācijas programmu, 4) izveidots pētniecības un inovācijas pārvaldības iestāžu tīkls (*RIMA*), kas apvieno pētniecības un inovācijas rīcībpolitikas aktorus un vadošās iestādes, lai novērtētu inovācijas plaisu, vairotu izcilību

⁶ 14308/21.

⁷ PADOMES IETEIKUMS (ES) 2021/2122.

⁸ 16179/24.

⁹ COM(2024) 490.

un izmantotu esošos paplašināšanas instrumentus, un 5) izstrādāts jauns EPT uzraudzības un izvērtēšanas satvars.

- (7) Otrā EPT politikas programma 2025.–2027. gadam balstās uz šo pieeju un ir izstrādāta tā, lai risinātu pašreizējās problēmas. Pamatojoties uz Pētniecības un inovācijas pakta prioritāro jomu kopumu kopīgai rīcībai un pirmās EPT politikas programmas 2022.–2024. gadam īstenošanas rezultātiem, tajā ir izklāstītas 11 EPT struktūrpolitikas un astoņas konkrētas EPT darbības. Tas vērtējams kā rezultāts plašam koprades procesam EPT forumā un *ERAC*, un mērķis ir sākt īstenošanu 2025. gadā. Pirmā un otrā EPT politikas programma ir savstarpēji saistītas. EPT politikas programma 2025.–2027. gadam nodrošina saskaņā ar pirmo programmu uzsāktās rīcībpolitikas nepārtrauktību, risina EPT ilgtermiņa pamatmērķus un nodrošina elastību, kas vajadzīga, lai reaģētu uz jaunām stratēģiskajām vajadzībām,

AR ŠO IESAKA.

1. Dalībvalstis pieņem EPT politikas programmu 2025.–2027. gadam ar 11 strukturālām EPT ilgtermiņa rīcībpolitikām, kas neaprobežojas tikai ar atsevišķām politikas programmām, bet tām joprojām ir trīs gadu darba plāns, un ar 8 EPT darbībām, kas jāpabeidz trīs gadu politikas programmas termiņā. Visi EPT priekšlikumi ir sīkāk izklāstīti pielikumā.
2. Dalībvalstis brīvprātīgi īsteno šādas EPT struktūrpolitikas un EPT darbības saskaņā ar četrām pētniecības un inovācijas pakta prioritārajām jomām kopīgai rīcībai. Šīs struktūrpolitikas un darbības ir vērstas uz to, lai i) radītu skaidru pievienoto vērtību valstu un Eiropas līmenī, ii) radītu ietekmi, trīs gadu laikā radot konkrētus nodevumus un taustāmu iznākumu, iii) balstītos uz pastāvīgu kopradi starp dalībvalstīm, Komisiju un ieinteresētajām personām, iv) būtu neatkarīgas ar vienu pamatdarbību, kas nozīmē, ka tām nav apakšdarbību, un v) tiktu īstenotas saskaņā ar mainīgu ģeometriju, nodrošinot elastību attiecībā uz to, cik lielā mērā valstis var iesaistīties.

1. PRIORITĀRĀ JOMA. PADZIĻINĀT PATIESI FUNKCIONĒJOŠU ZINĀŠANU IEKŠĒJO TIRGU

Brīva pētnieku, zināšanu un datu aprīte ir būtiska, lai izveidotu efektīvāku un iekļaujošāku Eiropas pētniecības un inovācijas sistēmu. Tas palīdz līdz minimumam samazināt resursu dublēšanos un radīt kritisko masu, kas vajadzīga, lai tā būtu rezultatīva. Lai stiprinātu ES konkurētspēju, ir būtiski stiprināt ES pozīciju starptautiskā līmenī un zinātnisko līderību, veicot novatoriskus fundamentālos un lietišķos pētījumus.

ES turpinās darbu pie šīs prioritātes, izmantojot šādu struktūrpolitiku:

atvērtā zinātne – atvērtās zinātnes veicināšana, izmantojot datu kopīgošanu un atkalizmantošanu, tai skaitā izmantojot Eiropas atvērtās zinātnes mākonī (*EOSC*); **pētniecības infrastruktūras** – pētniecības infrastruktūru ilgtspējas, piekļūstamības un noturības stiprināšana Eiropas Pētniecības telpā; **dzimumu līdztiesība, vienlīdzīgas iespējas un iekļautība** – iekļaujošas un intersekcionālas dzimumu līdztiesības stiprināšana EPT; **pētnieku karjera un mobilitāte** un **pētniecības novērtēšanas un**

atalgošanas sistēmas – padarīt pētnieku karjeru pievilcīgāku un ilgtspējīgāku, kā arī reformēt pētniecības novērtējumu; **zināšanu valorizācija** – paplašināt zināšanu valorizācijas spēju un darbības; **globālā iesaiste** – globāla pieeja pētniecībai un inovācijai.

Nākamajiem trim gadiem ir ierosinātas šādas EPT darbības:

- taisnīgums atvērtajā zinātnē;
- ekosistēmas “Eiropas zinātne politikai” (*S4P*) veicināšana;
- MI atbildīgas izmantošanas zinātnē veicināšana un paātrināšana ES;
- pētniecības drošības uzlabošana.

2. PRIORITĀRĀ JOMA. KOPĪGI ĶERTIES PIE ZAĻAS PĀRKĀRTOŠANĀS UN DIGITĀLĀS PĀRVEIDES UN CITĀM PROBLĒMĀM, KAS IETEKMĒ SABIEDRĪBU, UN PALIELINĀT SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBU EPT

Lai EPT palielinātu konkurētspēju, uzlabotu ES iedzīvotāju dzīves kvalitāti un risinātu tādas sabiedrības problēmas kā zaļā un digitālā pārkārtošanās, tai ir jāveido sinerģija ar nozaru rīcībpolitiku un rūpniecības rīcībpolitiku. Investīcijām pētniecībā un inovācijā ir jānodrošina taustāms iznākums, ko izmanto un ievieš tirgū.

Galvenās pieejas šajā prioritārajā jomā ir šādas struktūrpolitikas:

problēmrisināšanā balstītas iniciatīvas – padarīt stratēģisko energotehnoloģiju (*SET*) plānu par svarīgu EPT tematisko komponentu; **sinerģijas ar izglītību un Eiropas prasmju programmu** – uzlabot saikni starp pētniecību un inovāciju un augstāko izglītību EPT un pilnībā atrisīt Eiropas pētniecības un inovācijas ekosistēmu potenciālu; **aktīva pilsoņu un sabiedrības iesaiste pētniecībā un inovācijā** – vairot uzticēšanos zinātnei ar iedzīvotāju līdzdalības, iesaistes un zinātnes komunikācijas palīdzību.

Nākamajiem trim gadiem ir ierosinātas šādas EPT darbības:

- paātrināt investīcijas pētniecībā un inovācijā Eiropas industriālajai pārveidei un konkurētspējīgai ilgtspējai;
- paātrināt jaunas pieejas metodikas (*NAM*), lai veicinātu biomedicīnisko pētniecību un zāļu un medicīnisko ierīču testēšanu;
- saskaņota un koordinēta sistēma attiecībā uz Eiropas pieeju integritātei un ētikai pētniecībā un inovācijā, ņemot vērā jaunās problēmas.

3. PRIORITĀRĀ JOMA. PAPLAŠINĀT PIEKĻUVI PĒTNIECĪBAS UN INOVĀCIJAS IZCILĪBAI VISĀ SAVIENĪBĀ UN UZLABOT INOVĀCIJAS EKOSISTĒMU SAVSTARPĒJOS SAVIENOJUMUS VISĀ SAVIENĪBĀ

Pētniecības izcilība aptver visu Eiropu attiecībā uz dažādām vecuma grupām, disciplīnām un nozarēm. Tās potenciāls vēl nav pilnībā izmantots, jo EPT pētnieku un novatoru iespējas ir ļoti atšķirīgas. Struktūrpolitika šīs prioritārās jomas risināšanai ir radīt **sinerģiju starp ES, valstu un reģionālajām finansēšanas programmām** – uzlabot ES piekļuvi izcilībai.

Nākamajiem trim gadiem ir ierosināta šāda EPT darbība:

- pētniecības un inovācijas iespēju palielināšana – jauns laikmets pētniecības pārvaldībā.

4. PRIORITĀRĀ JOMA. VEICINĀT SASKAŅOTAS INVESTĪCIJAS UN REFORMAS PĒTNIECĪBĀ UN INOVĀCIJĀ

Tā kā ES koncentrējas uz galvenajām jomām turpmākai konkurētspējai, ilgtspējai un labklājībai, pētniecības un inovācijas investīciju un iniciatīvu dublēšana, aizstāšana vai fragmentācija būtu neproduktīva. Pārrobežu sadarbība, apvienojot resursus, var palielināt efektivitāti, lai sasniegtu kritisko masu un palielinātu zināšanu plašāku ietekmi inovācijas veicināšanai. Lai nodrošinātu, ka šīs investīcijas ir efektīvas un ietekmīgas, dažos gadījumos būs jāizstrādā, jāsteno un jāuzrauga strukturālās reformas valstu pētniecības un attīstības sistēmās. Šo reformu mērķis būs palielināt zinātnisko izcilību, iegūt pētniecības rezultātu vērtību, stiprināt saikni starp zinātni un uzņēmējdarbību un mērķtiecīgāk virzīt rīcībpolitiku uzņēmējdarbības inovācijas atbalstam.

Saskaņā ar šo mērķi nav ierosinātas konkrētas EPT darbības, bet tiek plaši atzīts, ka investīciju pētniecībā un inovācijā veicināšana un strukturālo reformu pieņemšana joprojām ir viena no būtiskām prioritātēm, un šo uzdevumu īstenošanā Eiropas Komisijai un dalībvalstīm būtu cieši jāsadarbojas, izmantojot esošo instrumentu kopumu. Konkrētāk, paredzams, ka pētniecības un inovācijas pasākumu īstenošana saskaņā ar ES Atveseļošanas un noturības mehānismu palielinās valstu inovācijas spējas, jo īpaši valstīs, kuras joprojām atpaliek.

Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadā Eiropas Komisija veic padziļinātu analīzi par valstu pētniecības un inovācijas sistēmām un izdod konkrētām valstīm adresētus ieteikumus par to, kā palielināt katras valsts inovācijas potenciālu. Pēc tam Komisija uzrauga dalībvalstu rīcībpolitiskos risinājumus, lai novērtētu progresu konstatēto pētniecības un inovācijas nepilnību novēršanā. Lai atbalstītu valstu centienus uzlabot savas pētniecības un inovācijas sistēmas, veicot reformas, dalībvalstis un asociētās valstis var saņemt ekspertu atbalstu no pamatprogrammas “Apvārsnis” politikas atbalsta instrumenta, kas ir izrādījies ļoti noderīgs politikas veidošanas uzlabošanā un reformu ceļu apzināšanā, kā arī izmantot divpusējo pastiprināto dialogu ar dalībvalstīm par kopīgi saskaņotiem pētniecības un inovācijas jautājumiem.

3. Izveidotais kopdarbības satvars starp Eiropas Komisiju, dalībvalstīm, asociētajām valstīm un ieinteresēto personu organizācijām EPT foruma un *ERAC* veidā būtu jā saglabā kā centrālais EPT pārvaldības mehānisms. Nākamās EPT politikas programmas 2025.–2027. gadam īstenošana arī turpmāk būs iekļaujošs un pārredzams darbs visos pārvaldības līmeņos, lai veicinātu gan programmas kopradi, gan līdzatbildību par to. EPT forums joprojām ir vieta tādu jaunu problēmu apspriešanai, kuras ir ārpus EPT politikas programmas 2025.–2027. gadam darbībām, bet kurām nepieciešama starpvalstu kopdarbība un uz kurām attiecas Pētniecības un inovācijas pakts, piemēram, attiecībā uz sekojumpasākumiem saistībā ar zinātniskās pētniecības brīvību.
4. Koordinētai īstenošanai būtu jānodrošina aktīva un plaša ES līmeņa ieinteresēto personu iesaiste visā spektrā, sākot no pētniecības līdz inovācijai un ieviešanai tirgū. Būtu jāpārskata ieinteresēto personu kategorijas EPT forumā, lai panāktu dažādu interešu lielāku pārstāvību.
5. Dalībvalstīm un Eiropas Komisijai būtu jāatbalsta pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” asociēto valstu un ES līmeņa ieinteresēto personu jumta organizāciju pilnīga iesaistīšana EPT politikas programmas 2025.–2027. gadam īstenošanā.
6. Investīcijas pētniecībā un inovācijā ES nerasniedz vēlamos mērķus un joprojām ir mazākas par investīciju līmeni, ko sasnieguši daudzi ES globālie konkurenti. Pašlaik ES pētniecībai un izstrādei tērē aptuveni 2,3 % no IKP, kas ir daudz mazāk par Barselonas deklarācijā 2002. gadā noteikto 3 % pētniecības un attīstības mērķrādītāju. Lai risinātu šo daudzšķautņaino uzdevumu, proti, sasniegt mērķrādītāju 3 %, ir vajadzīga koordinēta rīcība, lai veicinātu publiskās un privātās investīcijas pētniecībā un attīstībā. Ir vajadzīgas arī turpmākas reformas, lai uzlabotu valstu pētniecības un inovācijas ekosistēmas un maksimāli palielinātu ietekmi, ko rada investīciju pieaugums pētniecībā un inovācijā. Papildus Pētniecības un inovācijas pakta prioritārajai jomai “Veicināt saskaņotas investīcijas un reformas pētniecībā un inovācijā” dalībvalstīm un Komisijai būtu jāturpina centieni šajā virzienā.
7. Eiropas Komisijai un dalībvalstīm būtu jāturpina īstenot EPT uzraudzības mehānismu, kas ietverts Eiropas Pētniecības un inovācijas paktā un sīki izklāstīts “Nākotnes EPT uzraudzības mehānisma satvarā”, ko Komisija 2022. gada 10. jūnijā iesniedza Padomei¹⁰. EPT uzraudzības mehānisms novērtēs progresu EPT prioritāšu īstenošanā, kā noteikts Pētniecības un inovācijas paktā. EPT uzraudzības mehānismā būtu jāiekļauj:
 - (1) regulāri atjaunināts EPT rezultātu pārskats, kura mērķis ir uzraudzīt progresu EPT mērķu sasniegšanā gan ES, gan valstu līmenī,
 - (2) regulārs EPT uzraudzības ziņojums, ko Komisija sniedz Padomei, lai pārskatītu EPT politikas programmas īstenošanu,

¹⁰

PADOMES DOKUMENTS 9578/22.

- (3) regulāri EPT valstu ziņojumi ar mērķi izskatīt valstu panākumus EPT politikas programmas īstenošanā.

Dalībvalstis turpinās apmainīties ar informāciju par EPT, sniedzot datus un informāciju EPT politikas platformā. Dalībvalstis arī veicinās EPT darbību un rezultātu īstenošanu savās valstīs, izmantojot pieejamo atbalstu.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*